

Анализ на свободната творческа сцена в София за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА

1. Проучване на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА в София

1.1 Основни участници в проведения анализ

Проучването на свободната сцена на визуални изкуства е ръководено от Владия Михайлова, културолог и куратор в галерия „Васка Емануилова“, филиал на Софийска градска художествена галерия. В основния екип на проучването са Дойчин Котларов и Мартина Стефанова от Фондация Дома, Ивана Ненчева и Наталия Тодорова от the fridge, Адриана Андреева и Бояна Гяурова от Студио Комплект и артистът – Войн де Войн. В течение на анализа и идентифицирането на проблемите на свободната сцена на визуални изкуства бяха проведени няколко неформални срещи и отделни консултации с широк кръг представители на сцената, описани към настоящия документ. Стремешт бе към достигането на максимално широк кръг от участници в тези срещи, които не само са пряко свързани със свободната сцена, но и заемат хибридни позиции като представители на институциите и пазара на изкуство, на креативните сфери на производство на визуална култура и т.н. Всички те граничат и обуславят полето на свободната сцена.

Проведените срещи бяха общо четири:

1. 10 август – Среща с основните участници на сцената за съвременно изкуство в страната: Мария Василева, Веселина Сариева, Албена Баева, Красимир Терзиев, Лъчезар Бояджиев, Калин Серапионов, Диана Попова, Недко Солаков;
2. 18 август – Среща с автори, работещи с по-традиционни медии на изкуство, членове на Съюза на българските художници и преподаватели в Националната художествена академия: Павлин Радевски, Панчо Куртев, Камен Цветков, Вихрони Попнеделев, Димитър Грозданов, Николай Колязов, Стоян Дечев, Камен Старчев, Орлин Иванов, Станислав Памукчиев, Весела Ножарова;
3. 25 август – Среща със софийски частни галерии, подкрепящи млади автори, съвременно изкуство и рискови проекти: Ина Бостанджиева (Галерия Юзина), Румяна Йонева (Галерия Ракурси), Росица Гецова (Галерия Аросита);
4. 1 септември – Среща с организаторите на фестивали и други инициативи, свързани с градско изкуство и/или визуална култура: (поканени са: Ния Пушкарова (Фестивал Водна кула), Иво Иванов (София Ъндърграунд), Дойчин Котларов и Мартина Стефанова (Дома арт фест), Венелин Шурелов (ДА Фест), Нора

Карабашлиева (НЕ Фест), Гео Калев (Мини арт фест), както и Михаела Петрова (Салон на изкуствата, НДК).

1.2 Свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА в София

1.2.2 Контекст на развитие

Свободната сцена на визуални изкуства се развива във връзка с историята на изкуството и съвременните процеси. Важно за разбирането на характера, функциите и задачите на свободната сцена в съвременността е разграничението между **модерно изкуство** – определящо се от процеси в развитието на изкуството от края на 19 до втората половина на 20 век и **съвременно изкуство** – определящо се от процеси в развитието на изкуството от 70-те години на 20 век до настоящия момент. Модерното и съвременното изкуство съществуват съвместно в съвременността, но са свързани с различен технологичен процес, изразни средства, начини на показване, функции, процеси, форми и форуми на реализация.

Свободната сцена на визуални изкуства в София включва индивидуални творци, куратори, критици и меценати, които са свързани както с модерното, така и със съвременното изкуство. Въпреки това обаче балансът между двете като среда за развитие и реализация е нарушен, доколкото за разлика от модерното изкуство, съставляващо около 70 % от изкуството в страната, съвременното изкуство е слабо представено в институциите и за него няма адекватна среда за развитие. Поради това, основният акцент при определяне и анализ на свободната сцена на визуално изкуство е поставен върху съвременното изкуство, без да са изключени авторите и пространствата, които работят с по-традиционни изразни средства.

Системата за реализация на съвременното изкуство задава международните стандарти на работа към настоящия исторически момент.

В България (и в частност София) свободната сцена на визуални изкуства започва да се развива със закъснение спрямо процесите в изкуството от 70-те нататък и със закъснение спрямо съседни страни като бивша Югославия и Румъния. Нейното начало се поставя през 80-те години с различни инициативи и изложби на т.нар. неконвенционално изкуство. Развитието ѝ обаче започва веднага след след 1989 г. с разпадането на Съюза на българските художници, основаването на първите частни галерии и на различни граждански организации и сдружения с художествена дейност, както и с появата на художествени групи извън съществуващите до този момент структури. През периода на 90-те тези групи и организации постепенно изграждат образа на съвременното изкуство в страната. Тяхната дейност е свързана с наваксване на историческо знание за международната среда на изкуство, усвояване на нови художествени медии и модели на работа, интегриране на новите художествени практики в институциите в страната, както и участие и създаване на международен обмен на художници. По това време свободната сцена е финансирана най-вече от

външни финансови източници (програми и центрове като швейцарската програма „Про Хелвеция” и Център за изкуства Сорос), както и от културните програми на чуждестранните културни институти, меценати и колекционери на изкуство. Сравнително малък е процента на финансиране от публичните институции в България, както и от съществуващия тогава пазара на изкуство в страната. След 2000 г. полето на свободната сцена постепенно започва да се разширява. Появяват се различни самоорганизирани инициативи и пространства за изкуство (artist-run spaces), награди за млади художници, нов тип частни галерии и др.; съвременното изкуство постепенно започва да намира институционално представяне. Тези процеси в последните няколко години са последвани от появата на различни фестивали и други инициативи, които свързват съвременното изкуство с живота на града и подпомагат неговото представяне.

Една от отличителните черти за съвременното изкуство и за свободната сцена на визуално изкуство е, че нейното развитие и устойчивост са свързани пряко с международния обмен, представянето на български художници извън страната и привличането на чуждестранни художници за работа в България. От началото на 90-те години до момента обаче свободната сцена на визуални изкуства се развива преди всичко в страната и то на принципа на индивидуалните примери не само за София, но и за страната като цяло: няколко организации, които успяват устойчиво да поддържат дейността си (сред тях „Институт за съвременно изкуство – София”); няколко институционални места за адекватно показване на съвременно изкуство (Софийска градска художествена галерия и галерия „Васка Емануилова” продължават да бъдат единствени в страната с целенасочена политика за насърчаване на свободната сцена на визуални изкуства и откупки на съвременно изкуство); няколко частни галерии, които работят последователно със съвременни автори (Галерия Аросита, Галерия Ракурси, Галерия Юзина, в Пловдив – Галерия Сариев); няколко награди за изкуство и фестивали. Най-големият проблем за свободната сцена продължава да бъде липсата на устойчивост, която се дължи на множество фактори, сред които: недостатъчната публична разпознаваемост на дейността на сцената; липсата на устойчиво финансиране; отлив на творчески потенциал поради недобри условия за развитие в страната и т.н. Различни нови организации и пространства за изкуство се появяват и изчезват за кратък период от време, който е недостатъчен както за развитието на организацията и натрупване на представително портфолио от проекти и дейности, така и за създаването на публики и реалната интеграция в средата на изкуство в международен план. Отсъствието на пазар на изкуство и липсата на стимули към частните галерии да инвестират в производството и промотирането на произведения на изкуството, създадени с нови медии, имащи експериментален характер ограничават възможностите за развитие на свободната сцена. Друг съществен фактор за неустойчивостта на сцената е липсата на широка институционална подкрепа, откупуване на работи за публичните колекции в страната, големи международни

изложби, конференции и др. България продължава да не бъде страна, която не участва на представителни международни форуми за съвременно изкуство (като например Венецианското биенале), малко международни куратори и галеристи посещават страната и/или се интересуват от съвременното изкуство у нас.

Затвореността на свободната сцена за изкуство преди всичко в страната, както и отсъствието на културни политики, насочени към развитието на различните аспекти на сцената създават едно трайно ниво на културно производство, което е твърде ограничено и недостатъчно. Статуса в обществото на художниците като основни агенти на свободната сцена на визуално изкуство е силно маргинализиран, което пречи на изграждането на адекватна среда за развитие на изкуството и на по-широка публика. Проблемите на образованието по изкуства, което е все още повече традиционно и включва малко съвременни дисциплини дава нисък старт на малките автори. Те често се оказват неподготвени за средата в България и са още по-малко подготвени за участие в международни форуми на изкуство. Въпреки че, съществуват програми и инициативи, които подкрепят работата им в началото, те не създават устойчивост за тяхното по-нататъшно развитие като автори, които би следвало да преминат към етапите на средна кариера (middle career) и установени художници (established artists). По този начин се пази статуквото на неустойчиво, хаотично производство на изкуство за ограничени публики с непрекъснато променящи се „лица” и играчи на свободната сцена, което не успява да повиши имиджа на изкуството, да изпълни художествените си задачи, както и възможните си социални и образователни ползи за обществото. Това се потвърждава и от резултатите на проведената анкета, които посочват като основен проблем невидимостта на сцената и показват, че нейните агенти непрекъснато сменят ролята си на критик, куратор, артист и т.н.

До момента свободната сцена на визуални изкуства съществува най-вече на базата на ентузиазма и усилията на хората, работещи в това поле, инвестициите най-вече на чуждестранни меценати, културни институти и програми, както и инвестицията в България на български художници, живеещи и реализирали се в чужбина. Самата сцена остава невидима за по-голямата част от обществото (както и за самите публични институции) и възможните ползи от нея за изграждане на съвременна представа за българската култура, за повишаване на образованността на населението, за по-качествен градски начин на живот, за възпитаване на ценности и постигане на социална кохезия между различни групи в обществото остава неупотребен. Съвременната визуална сцена на изкуства в България в момента обслужва най-вече креативните индустрии. Голяма част от нейните агенти реално работят в сферите на графичния и индустриален дизайн, сценографията както и в други, по-далечни, но пазарно разработени сфери на производство и реално не се развиват като художници. Ниският таван за развитие на авторите насърчава емиграцията. Голяма част от младите художници заминават да учат в чужбина веднага след завършване на образованието

си в България. Част от тях се връщат в страната и/или продължават да участват на свободната сцена на изкуство, но дейността и способностите им остават неразпознати.

Към настоящия момент свободната сцена на визуални изкуства в София (и в страната) включва творци и творчески групи, куратори, критици, галеристи, културни мениджъри, меценати и колекционери на изкуство. Към нея принадлежат различни организации и пространства за изкуство, които са създадени на принципа на самоинициативата, развиват художествена дейност, представят художници и възпитават публики, инвестират в съвременния имидж на визуалното изкуство и/или в рисковани художествени продукти.

Свободната сцена на визуални изкуства включва и фестивалите, както и различни други временни инициативи, осъществяващи се на проектен принцип, включително и резидентни програми, арт квартали и пространства за работа и обмен, оперативна критика и дебати.

Свободната сцена на визуални изкуства дава различни възможности за създаване, представяне, разпространение и осмисляне на произведения на изкуството, участва, заедно с публичните институции за изкуство (музеите и публичните галерии) в изграждането на имиджа на художниците, възпитава публики, подпомага разбирането за изкуството в съвременността и неговото значение за образованието и възпитаването на ценности в обществото.

1.2.3 Тенденции в периода 2014 – 2016

В последните три години свободната сцена на визуално изкуство поддържа едно ниво на развитие, като на нея се появяват различни агенти. Най-видими на нея са фестивалите, сред които „Дома арт фест”, фестивала „Водна кула”, „ДА Фест”, „Мини арт фест”, „София Ъндърграунд” и др., както и различни гранични дейности между визуално изкуство и визуална култура (графити, инициативи в градска среда и др.) Откриват се и нови пространства за изкуство като Swimming Pool, галерия One Night Stand и др. Тяхната поява обаче е съпътствана от намаляване на дейността, закриване или прекратяване на физическото съществуване на други пространства като the fridge, което след седем годишен период на съществуване закри изложбеното си пространство през 2016 г. Дейността си прекратиха и галерия Ogms, както и пространствата „Пистолет”, „Пластелин” и др., активни в периода 2006 - 2010 г. Най-устойчивата организация от средата на 90-те до настоящия момент е Институт за съвременно изкуство – София, която обаче няма постоянна целогодишна програма. Това, което сродява всичките тези организации и пространства за изкуство е тяхното основаване на принципа на самоинициативата. Повечето от тях рядко или никога не са финансирани дейностите си чрез програма „Култура” на СО (която в сегашния си вид подкрепя изключително широк спектър от инициативи с все още ограничен бюджет),

както и чрез други програми, нямат подкрепа за поддържане на инфраструктура, не са комерсиални и поради това не са включени в специализирания пазар на изкуство. Те са места за експерименти, социални и естетически лаборатории, които дават старт на художниците, отварят пространства на критика и дебат, работят с местните общности. Липсата на устойчивост обаче води до поддържане на едно статукво на работа, пречи на развитието им и ограничава достъпа до по-широка публика.

Положително развитие за сцената са и опитите за по-систематична интеграция на изкуството в градските политики. Подкрепата на инициативи за творчески квартали и хъбове, визията за съвременно творческо осмисляне на индустриалните зони на града. Засега обаче тези инициативи са по-скоро намерения, доколкото няма създадени устойчиви механизми за тяхното задълбочаване и развитие, сред които: инвестиции в инфраструктура, механизми за ниски наеми на достъпни за художниците ателиета и др.

Най-голям ресурс за сцената продължават да бъдат чуждестранните културни институти, като в последните години се увеличи и публичната подкрепа за проекти чрез програмите на Столична община: Програма „Култура“ и „Културен календар“, както и програми на Национален фонд култура.

Може да се обобщи, че в последните три години се увеличават фестивалите за визуално изкуство и се появяват различни други градски инициативи за съвременно усвояване и творческо преосмисляне на части от града. Въпреки това обаче основното ядро на свободната сцена за визуални изкуства остава постоянно: продължава отлива на млади художници, пространствата за изкуство са неустойчиви, не се развива специализирания пазар за визуални изкуства, съвременното изкуство остава недостатъчно представено в институциите; не се привличат достатъчно международни художници, куратори и критици, има малко участия на български автори на престижни международни форуми и др.

Сегашното състояние на свободната сцена на визуални изкуства представлява най-вече среда, в която художниците, кураторите и критиците могат да започнат различни начинания и да придобият ограничена видимост, отсъстват програми и/или механизми за подкрепа на по-нататъшното им развитие. Това е най-видимо при авторите в среден етап на развитие на кариерата, за които отсъства целева подкрепа и няма механизми за стимулиране на специализирания пазар на визуално изкуство, имиджови инициативи, както и институционална подкрепа.

1.3 Потенциал за развитие и основни проблеми пред свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА

Свободната сцена на визуални изкуства може да бъде мощен двигател за развитие на изкуството, да бъде стимул за развитие на специализирания пазар на изкуство, да спомага за трансформацията и съвременния облик на институциите и да

бъде балансър на различни социални групи и интереси. Характера на визуалното изкуство е свързан с индивидуалния творец, дори в случаите, когато става въпрос за творчески колективи. Заедно с посредническите фигури на куратора и критика, които също са свързани с индивидуален характер на дейността тази особеност предполага голяма мобилност. От една страна, тя е социална - художниците могат да бъдат посредници между различни социални групи и прослойки в обществото, да осъществяват културни сътрудничества и др. От друга, тя е мобилност вътре в самата система на изкуството между различните нейни организации и институции: от пространствата за изкуство до националните и международни музеи и образователните институции. Именно този принцип на **индивидуално посредничество** определя най-дълготрайно свободната сцена на визуални изкуства и досега е носител на нейните постижения. Пример за това са индивидуалните постижения на художници като Недко Солаков и Лъчезар Бояджиев и значимостта им за международното представяне на страната на световните форуми за изкуство. Вече повече от десет години свободната сцена на визуални изкуства в София поддържа високо професионално ниво заради участието на български художници, образовани и реализирани в чужбина, които показват работата си в България и организират различни инициативи тук, като: Лазар Лютаков, Камен Стоянов, Войн де Войн и др. Подобен потенциал за развитие и въздействие има и инвестицията в куратори и критици. През годините дейността на силни индивидуални куратори като Яра Бубнова и Мария Василева е свързана с включването на български художници в международни колекции, участието им на престижни форуми на изкуство и др. Не на последно място важни за развитието на свободната сцена са дарителите, меценатите и колекционерите на изкуство. Пример в това отношение е дългогодишната подкрепа за съвременното изкуство на Гауденц Б. Руф.

Голяма част от тези усилия и действия обаче и до момента остават неразпознати. А те имат потенциала да дават пример и да служат за основа при осмислянето на ролята на индивидуалните агенти на свободната сцена.

Свободната сцена на визуални изкуства, заедно с другите изкуства, може да участва в изграждането на космополитна, международна сцена на изкуство в София.

Свободната сцена на визуални изкуства е свързана преди всичко с международен културен обмен и като такава може да бъде носител на ново знание и ценности. Тя е канал за представяне на съвременната българска идентичност и представлява важен дипломатически инструмент. Свободната сцена има потенциала да утвърди София на европейската карта на градове, наред с Берлин, Париж, Брюксел, Барселона и др.

София е основен иконимически и културен център на България. На територията на града все още са запазени различни пластове, които показват богатото историческо минало на страната. Нейната съдба да бъде кръстопът между различни култури, да

носи елементи от ориенталско, европейско, руско и др. влияние в различни етапи от своята история. Визуалното изкуство е мощен инструмент за анализ, наблюдение и артистично претворяване на културни пластове. То разполага с голям ресурс от медии и изразни средства, както и с мрежи и международни канали за комуникация. То може да бъде създател и носител на ново знание, да балансира различни гледни точки, да изкушава емоционално и интелектуално в осмислянето на съвременния свят. Политиките на достъпа до култура на социалистическа България са оставили в наследство богата инфраструктура от различни Домове на културата, читалища и други културно означени пространства на територията на София. Целенасочените инфраструктурни инвестиции, адаптивността на пространствата към съвременните стандарти на работа, изискванията за показване на изкуство и за менажиране на културни проекти би допринесло за: а) разширяване на културния живот от центъра към районите и кварталите на града, а с това и увеличаване на достъпа до публики; б) създаване на възможност за различни публично-частни партньорства и откриването на нови пространства за изкуство; в) създаване на възможности за работа и привличане на млади български художници. Адекватната на съвременността инфраструктурна среда и инвестициите в художествени проекти и инициативи, които са носители на нов поглед и критическа рефлексия към миналото би насърчило повече художници да остават в града, би изградило съвременен образ на града и би привлякло международни художници. В това отношение показателен е примерът с Берлин, който чрез активни културни политики за преосмислене на миналото и целенасочени градски политики се превърна в творчески град и привлече много художници и други творци да се преместят да живеят в него. София е в периферията на Европейски съюз и има сравнително нисък стандарт на живот, което може да изиграе благоприятна роля за осъществяването на такива политики.

Свободната сцена на визуални изкуства би могла да допринесе за изграждането на съвременна културна идентичност и европейски образ на София.

Визуалното изкуство е мощен инструмент за създаване на символи и за отправяне на послания. В международен план България все още не е изградила съвременния си културен образ. София има потенциала да бъде авангард при изграждането на съвременната българска културна идентичност. В града са съсредоточени всички национални институции. Свободната сцена на визуално изкуство съществува сред богатата институционална среда: Национална художествена академия, Национална галерия – Квадрат 500, Софийски университет, Нов Български Университет.

Една по-устойчива, динамична, космополитна и международно представена свободна сцена на визуалните изкуства в София би дала пряко отражение върху характера и дейността на Националните институции, доколкото представлява мощен двигател на/за промяна.

Същевременно с това, съвременните визуални изкуства са демократични по характера си. Те включват работа с медии като видео, фотография, както и разнообразни съвременни технологии. По-голяма част от тях са интердисциплинарни и граничат с дизайна и архитектурата, както и с цялото поле на визуална култура от графични изображения и илюстрации, до 3D моделиране, компютърни игри и програми и др. Визуалните изкуства си партнират с останалите изкуства като съвременния танц и театър чрез сценографията; чрез ви-джеите те са част от съвременните музикални пърформанси, чрез илюстрацията се появяват на страниците на книги, и участват заедно с архитектурата в определяне на съвременния образ на градовете.

Развиването на устойчива, коспомолитна, високо професионална и естетически съвременна свободна сцена на визуални изкуства би допринесло за по-високо ниво на изкуство и визуална култура във всички горепосочени области.

2. ВИЗИЯ за развитие на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА в София

2.1 Краткосрочна 2019 (обозрими и наложителни първи стъпки към промяна от проблем във възможност - реалистични и постижими)

Краткосрочната визия за развитие на свободната сцена на визуални изкуства е подготвителен етап на едно по-цялостно реструктуриране на подкрепата за тази сфера, което включва както увеличаване на прякото финансиране, така и разработването на механизми за стимулиране на частните инвестиции и механизми за имиджова подкрепа.

2.1.1. Разпознаване на свободната сцена на визуални изкуства, осмисляне на различните нейни агенти, организации и нужди: а) реструктуриране на програма „Култура” и „Културен календар” в частта, касаеща визуални изкуства, създаване на механизми за мониторинг; б) привличане на експерти от полето на визуалните изкуства в журита, комисии и други административни органи на Столична община, чрез които тя реализира културните си политики, оценява проекти и взема решения; в) проучване, съвместно с експерти от свободната сцена на възможностите за увеличаване на финансирането за визуални изкуства, за създаването на механизми за стимулиране на специализирания пазар за изкуство – дейността на частните галерии, меценатите, дарителите и колекционерите;

2.1.2. Проучване и създаване на регистри на общинска собственост и на общински културни институти, които да могат да бъдат отпускани за ателиета на художници; могат да бъдат обект на различни други публично-частни партньорства и т.н. Създаване на механизми за тяхното менажиране и включването им в столичните политики за култура.

2.1.3. Увеличаване на присъствието на съвременното изкуство в градската среда, което, от една страна, би допринесло за изграждане на съвременния образ на града, а от друга, би имало имиджова подкрепа за самото изкуство. Инициативи за създаване на временни инсталации в градската среда, отделяне на част от рекламните канали в публичната среда, собственост на общината, за представяне и рекламиране на съвременно визуално изкуство.

2.2 Дългосрочна 2023 (гарантира устойчивост с трайни промени в структуриране на средата със срещане на различни интереси)

2.2.1. Превръщане на София в благоприятна среда за развитие и живот на художниците, която има възможностите да привлича чуждестранни автори, куратори и критици да работят в нея и да я представят извън границите на България. Създаване на условия за по-голяма устойчивост на пространствата за изкуство, творчески квартали и хъбове.

2.2.2. Отваряне на свободната сцена на визуални изкуства и подкрепа на международния обмен. Повече публикации за български автори и проекти в международните издания за изкуство, по-голям интерес на куратори и критици към сцената в България, повече международно разпознаваеми събития, които са включени в Културния календар на града. Насърчаване на дейността на частните галерии и инвестициите им в български автори (както млади автори, така и такива, които се намират в среден етап от развитие на кариерата си) и художествени проекти с различни медии, които имат ограничен пазар в страната, както и участието им на международни форуми и панаири на изкуство (art fairs).

2.2.3. Повишаване на имиджа на агентите на свободната сцена в обществото: а) акцентирание и съдействие при осъзнаването на дейността на основните агенти на сцената творци, куратори и критици, галеристи, меценати и колекционери чрез осигуряване на видимост на техните постижения, грижа за развитието им, популяризиране сред обществото; изграждане на среда от представителни столични пространства за изкуство и частни галерии, които заедно с културните институции (публични галерии) определят съвременното лице на града.

3. ЦЕЛИ на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА в София

3.1. Развитие на по-богата и разнообразна културна среда, както и повишаване на имиджа и стандарта на живот на агентите на свободната сцена.

- Разпознаване от страна на публичната администрация на спецификите и дейностите на основните агенти на свободната сцена на визуални изкуства: творец (творчески колективи), куратори, критици, културни мениджъри, галеристи, меценати и колекционери. Преструктуриране на публичите политики за култура съобразно актуалните необходимости на сцената и съвременното развитие на обществото.

- Подкрепа на цялостния път на развитие на художника, по-голям процент на съвременни художници, избиращи София като среда за своето развитие през трите етапа на тяхната кариера (млади художници, художници в среден етап на развитие и установени художници).

- Утвърждаване на нови поколения куратори и критици: увеличаване на броя на кураторските изложби и проекти в различни организации и институции; насърчаване на инициативите за отваряне на пространства за дебат, изданията и сайтовете за култура, инвестиции в оперативната критика, преводите и изданията на съвременна теория на изкуството.

3.2. Превръщане на София във водеща европейска сцена на съвременно визуално изкуство.

- Повишаване на професионализма, развитие на творческите стандарти и разширяване на възможностите на комуникация на свободната сцена на визуални изкуства, като основен критерий за това е международната разпознаваемост на сцената.

- Създаване и осигуряване на публична видимост на множество разнообразни кураторски проекти, които изследват различни аспекти от културното наследство и паметта на града.

- Утвърждаване и развитие на фестивалите и други временни събития, които да разнообразят културния живот на града и да бъдат канали за международен обмен на художници и за представяне на български автори.

- Създаване на уютлива среда от пространства за изкуство и частни галерии, които има видимост, както в местен и в международен план.

- Трайно присъствие на съвременното визуално изкуство в градската среда на София.

3.3. Популяризиране на дейностите на свободната сцена на визуални изкуства, разширяване на публиките и реализиране на нейните граждански и образователни възможности.

- Увеличаване и разширяване на публиките: постигането на разпознаваемост у жителите на града на фестивалите за изкуства; индивидуализиране на дейността на пространствата за изкуство, утвърждаването на постоянен кръг от посетители и трайно присъствие в културната карта на града; възпитаване на нови поколения меценати и колекционери на изкуство.

- Нарастване на образователните проекти и инициативи в областта на визуалните изкуства.

4. ПРИОРИТЕТИ за развитие на свободната сцена за ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА в София

На базата на изброените по-горе цели, можем да се фокусираме върху три основни приоритета за развитието на свободната сцена на визуални изкуства в София:

4.1. ПОВИШАВАНЕ НА СТАНДАРТА НА ЖИВОТ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОСНОВНИТЕ АГЕНТИ НА СВОБОДНАТА СЦЕНА: ТВОРЦИТЕ (ТВОРЧЕСКИТЕ КОЛЕКТИВИ), КУРАТОРИТЕ И КРИТИЦИТЕ И КУЛТУРНИТЕ МЕНИДЖЪРИ, КОЕТО, ОТ СВОЯ СТРАНА, Е СВЪРЗАНО С УВЕЛИЧАВАНЕ НА ПРЕСТИЖА НА ГАЛЕРИСТИТЕ, МЕЦЕНАТИТЕ И КОЛЕКЦИОНЕРИТЕ НА ИЗКУСТВО.

4.2. ОТВАРЯНЕ И МЕЖДУНАРОДНО ПРИСЪСТВИЕ НА СВОБОДНАТА СЦЕНА НА ВИЗУАЛНО ИЗКУСТВО.

4.3. ПОВИШАВАНЕ НА ИМИДЖА И НА РАЗБИРАНЕТО НА ЦЕННОСТТА НА ДЕЙНОСТИТЕ НА СВОБОДНАТА СЦЕНА НА ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА.

Изпълнението на тези приоритети е свързано първо с разпознаването на цялостта и спецификите на свободната сцена на визуалните изкуства от страна на публичните институции; второ – с индивидуализиране на нуждите им на различни нива и е невъзможно без съвместна работа между публичната администрация, общинските културни институти, публичните галерии и музеи, частните галерии, организациите и пространствата за изкуство.

5. ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

5.1. Оптимизиране (увеличаване и разнообразяване на инструментите за подкрепа)

- Преструктуриране на направлението „Визуални изкуства” в програма „Култура” и оптимизиране на „Културния календар” с оглед на идентифициране на нуждите на свободната сцена на визуални изкуства на различните нейни нива. В момента направлението „Визуални изкуства” обединява: проекти за производство на художествени произведения и събития, с представянето им на изложби, фестивали, биеналета и др.

(Тук се имат предвид действия като: облекчаване на административните процедури при кандидатстване, създаване на възможност за кандидатстване на художници и куратори, регистрирани като самоосигуряващи се лица; отделяне на кандидатстващите институции от гражданските организации първо в цялостното кандидатстване по направленията и второ – във връзка с бюджетните пера, доколкото при вторите има необходимост от бюджети за наеми на пространства и хонорари за организаторите и ръководния екип на проекта (координатори, куратори, мениджъри), както и хонорари за участие на художници; индивидуализиране на профила, ролята и функцията на фестивалите и създаване на по-разнообразен културен календар); създаване на механизми за насърчаване и подкрепа на специализираните частни галерии, чрез подкрепа на художници, куратори и чрез издаването на каталози и др. представителни материали, които обслужват кариерата на художника.).

- Създаване на устойчиви механизми за мониторинг на свободната сцена на визуални изкуства, които са неизменно свързани с разширяване на експертните банки и привличането на по-широк кръг от агенти на свободната сцена за участие в журита, комитети, анализи и други инициативи на публичната администрация.

- Инициране, съвместно с агенти на свободната сцена, на проекти за проучвания и анализи на наличните ресурси на Столична община, които включват общинска собственост, общински културни институти и др., създаване на регистри и провеждане на публични обсъждания за тяхната по-ефективна публична културна употреба.

- Привличане и подкрепа на агенти на свободната сцена за работа в структурата на столичната администрация.

- Създаване на механизми за различен вид публично-частни партньорства, насърчаване на общинските публични институции по посока на сътрудничества със свободната сцена на визуални изкуства.

- Проучване на възможностите за облекчения от местните данъци и такси, които да бъдат стимул за частните дарители, инвеститори и колекционери на изкуство.

- По-голяма административна самостоятелност и отпускане на бюджети за културни проекти на местните общини, с което да се насърчи децентрализацията в града и да се увеличи достъпа до култура.

5.2. Дейности, свързани с политиките за развитие на града

- Създаване и разработяване на творчески квартали, което е съпроводено с разработване на механизми за предоставяне на нисък наем на ателиета и складови помещения на художници.

- Увеличаване на присъствието на съвременното изкуство в градското пространство чрез временни инсталации, намеси и други инициативи; чрез увеличаване на процента на реклама в рамките на общинската собственост; чрез въвеждането на задължителен процент за реклама и или промотиране на съвременното изкуство и култура от големите фирми в рекламната среда на града; засилена реклама на дейностите на свободната сцена в метрото и градския транспорт;

- Увеличаване на достъпа на свободната сцена до комуникационните канали, с които разполага общината.

- Създаване на устойчива среда за пространствата за изкуство и частните галерии и промотирането им като места, изграждащи съвременния облик на града.

5.2. Увеличаване на пряката и косвена финансова подкрепа за свободната сцена на визуални изкуства

- Посредничество на Столична община при набирането на частни средства за културни проекти, развитието на фондове като „Фонд за иновации в културата” към Асоциация за развитие на София.

- Преосмисляне и разширяване на обхвата на програма „Мобилност”, като към грантовете за път се включат възможности за процентна подкрепа на проекти (пътуващи изложби, участие на частни галерии на панаири за изкуство), които представят съвременното българско изкуство извън страната. А също и създаване на

механизми за подкрепа на резидентни програми и програми за обмен на художници, куратори и критици.

- Създаване на отделен фонд за отпускане на дългосрочни грантове за пространства на изкуство и стипендии на художници; създаване на инициативата: Художник на годината като част от стипендиантската програма на фонда.

5.2. ФИНАНСОВА РАМКА - поне за изпълнението до 2019 – **предстои!**